

SMJERNICE ZA ZAVIČAJNU ZBIRKU ZADARSKIH ARBANASA

Zadar, svibanj 2026.

1. Zadaća i značaj

Zavičajna zbirka zadarskih Arbanasa podzbirka je Zavičajne zbirke Gradske knjižnice Zadar. Nalazi se u posebnoj prostoriji unutar Ogranka „Aleksandar Stipčević“ – Arbanasi. S prikupljanjem, obradom i predstavljanjem započelo se od osnutka Ogranka 23. studenoga 2008.

Građa obuhvaća cjelokupan život lokaliteta Arbanasa, od postanka do današnjeg vremena, i to: prirodne uvjete i bogatstva, povijesni, gospodarski i društveni razvoj, socijalnu i političku strukturu, kulturnu povijest, tradicijsko i umjetničko stvaralaštvo.

Zbirka daje uvid u razvoj materijalne i duhovne kulture Arbanasa, omogućuje svestrano upoznavanje zavičaja te ima znanstvenu, dokumentacijsku i povijesnu, umjetničku i praktičnu vrijednost.

2. Sadržaj

Zavičajna zbirka zadarskih Arbanasa nabavlja:

- a) publikacije koje se svojim sadržajem odnose na zavičaj i/ili njegove građane
- b) publikacije građana zavičaja, izdane bilo gdje
- c) publikacije objavljene na teritoriju zavičaja do 1945. godine.¹

3. Vrste knjižnične građe

3.1. Tiskane publikacije

a) Monografije koje govore o zavičaju

- Prikupljaju se monografije u cijelosti vezane uza zavičaj.
- Prikupljaju se monografije koje sadržavaju samostalne priloge o zavičaju ili samo neke podatke o zavičaju, npr. zbornici, putopisi. Treba se ograničiti na priloge, opise i sl. u kojima je opsežnije ili detaljnije razrađena određena tema ili motiv, eventualno i na kraći opis motiva/teme koji se nigdje ne spominju, a od veće su važnosti za zavičaj.
- Prikupljaju se i udžbenici, a enciklopedije, opći i biografski leksikoni te bibliografije smješteni su u Studijskoj čitaonici, pa ih je nepotrebno izlučivati ili duplicirati. Tekstovi koji ponavljaju općepoznate podatke o mjestu nisu vrijedni za zbirku. Nabavljat će se i višejezična izdanja istog djela.

¹ Nakon toga dolazi do ekspanzije tiskarstva i nakladništva te objavljena građa više ne svjedoči o kulturi određene sredine jer djelatnost tiskara prelazi lokalne granice. Sakupljanje lokalne tiskarske djelatnosti osnova je za proučavanje povijesti tiskarstva i knjige na određenom području, ali kako postoji obvezni primjerak i nacionalna bibliografija, tako Znanstvena i Nacionalna sveučilišna knjižnica služe kao izvor za proučavanje.

b) Monografije koje sadržajem nisu vezane uza zavičaj

- Prikupljaju se knjige lokalnih nakladnika i tiskara do 1945., osim izdanja GKZD-a.
- Prikupljaju se knjige znamenitih ljudi (umjetnika, znanstvenika, sportaša, političara i dr.) koji po mjestu rođenja ili stanovanja pripadaju zavičaju, a koji su autori knjige, priloga i sl. (kriterij primarnog autora). Također, u Zavičajnu zbirku zadarskih Arbanasa ulaze pisci predgovora, pogovora, bibliografija, urednici, priređivači i sl.
- Prikuplja se i građa koja pripada Dječjem odjelu (sve signature) po istim kriterijima kao ostala građa.
- Zavičajnoj zbirci pripadaju i lokalni prevoditelji i ilustratori. Prevoditelji se uvrštavaju prema kriteriju cjelovitosti najmanje jednoga prevedenog djela (npr. roman, pripovijetka i/ili pjesma u zborniku, antologiji i sl.). Isti kriterij vrijedi za ilustratora (najmanje jedna ilustracija), a ubrajaju se ilustratori stripa, slikovnice, monografije.
- Zavičajni fotografi uvrštavaju se u Zavičajnu zbirku samo ako je riječ o fotomonografiji.
- Radit će se analitika članaka iz zbornika zavičajnih autora.

c) Serijske publikacije (časopisi, novine, godišnjaci)

- Lokalne novine ne pohranjuju se zbog nedostatka prostora, osim lokalnih izdanja škola, udruga i sl., s čime će se i nastaviti.
- Novinski članci o zadarskim Arbanasima iz lokalnih novina i s internetskih portala trajno se pohranjuju u hemeroteku.

d) Sitni tisak

- Prikuplja se sitni tisak vezan uz Arbanase: plakati, letci, programi priredbi, katalozi izložbi.

3.2. Rukopisna građa

- Prikuplja se i obrađuje u cijelosti.

3.3. Polupublikacije

- Prikupljaju se interni dokumenti koji su se tiskali ili umnažali jeftinijim tehnikama u ograničenim količinama, npr. diplomski radovi o Arbanasima.

3.4. Kartografska građa

- Prikuplja se.

3.5. Note

- Prikupljaju se, a potrebno je iz fonda Glazbene zbirke izdvojiti po jedan primjerak za Zavičajnu zbirku zadarskih Arbanasa.

3.6. Zvučna, vizualna i audiovizualna građa

- a) Zvučna građa nabavljat će se. Ako postoji samo jedan primjerak na Glazbenom odjelu, za potrebe Zavičajne zbirke zadarskih Arbanasa napraviti će se kopija ili će se građa pohraniti na neki drugi način, uz odobrenje vlasnika originala.
- b) Vizualnu građu GKZD posjeduje i prikupljat će je i dalje.
- c) Audiovizualnu građu GKZD posjeduje i prikupljat će je i dalje.

3.7. Elektronička građa

- Namijenjena je uporabi s pomoću računala. GKZD posjeduje takvu građu i ona će se prikupljati i dalje.

3.8. Preformatirana građa

- Nastaje prenošenjem sadržaja s jednog formata na drugi fotokopiranjem, mikrofilmiranjem, digitaliziranjem. GKZD posjeduje takvu građu i prikupljat će je i dalje.
- Izložbe starih fotografija s temama iz prošlosti Arbanasa, koje su skenirane (digitalizirane) i ponovno razvijene (uvećane), a trajno se čuvaju u fotoalbumu, također su postavljene na mrežne stranice Knjižnice kao virtualne fotogalerije.

3.9. Ostala neknjižna građa

- GKZD posjeduje takvu građu (skulpture, slike), prikupljat će je i dalje te uključiti u proces obrade.

4. Obrada knjižnične građe u Zavičajnoj zbirci zadarskih Arbanasa

Građa treba biti temeljito obrađena prema smjernicama za obradu, što podrazumijeva: **inventarizaciju** (zbog tehničkih nemogućnosti da se za svaku vrstu građe Zavičajne zbirke vodi zasebna knjiga inventara, sva će se knjižnična građa obrađivati u jednoj inventarnoj knjizi), **klasifikaciju**, **predmetnu obradu**, **signiranje** i **katalogizaciju**. Poželjno je raditi dublju predmetnu obradu vezanu za zavičajnu problematiku, i strukturiranih i slobodno oblikovanih predmetnih odrednica.

5. Vidljivost

5.1. Obavijesna pomagala

- *online* katalog Zavičajne zbirke zadarskih Arbanasa na mrežnoj stranici GKZD-a.

5.2. Informativno-promidžbena djelatnost

- promocije knjiga lokalnih autora
- izložbe fotografija o povijesti Arbanasa
- izložbena djelatnost, katalozi izložbi
- suradnja sa srodnim i drugim kulturno-obrazovnim ustanovama (npr. posjet studenata etnologije)
- fotogalerije izložbi, promocija, predavanja i sl. na mrežnoj stranici
- stručna predavanja o temama iz zavičaja

6. Izvori

- Preporuke za ustroj Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf>
- Upute za poslovanje narodnih knjižnica / uredila Aleksandra Malnar. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996.
- Standardi za narodne knjižnice u RH. Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html>

Smjernice za Zavičajnu zbirku zadarskih Arbanasa prihvaćene su na *online* sjednici Stručnog vijeća održanoj od 3. do 5. lipnja 2026.